СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 197. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 6. жовтня 1945. No. 197. New York and Jersey City, Saturday, October 6, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПОДАТКОВУ ЗНИЖКУ НА 1946 РІК

Департамент скарбу та Комітет Способів і Засобів (Вейс енд Мінс Коміті) прийшов до згоди в справі проекту зниження податків в 1946 році. Намічено зменшити загально податок на $5,319,000,000, як для поодиноких осіб, так і корпорацій. Проєкт передбачує для поодиноких податковців знижку принаймні на 10%. Теж обраховано, що якщо конгрес ухвалив би цей проєкт, то 12,061,000 осіб, що є в найнижчій податковій скалі, взагалі не платилиб ніякого податку. Зниження податків злучене тісно з реконверзією. Це один з способів для піднесення промислу і бизнесу.

НЕ СИЛУВАТИ БІЖЕНЦІВ ВЕРТАТИ!

Ґен. Двайт Айзенгавер видав приказ, яким поручив американським воякам не силувати совєтських підданих вертати під Совєти, поки американський уряд не зарядить інакше. Це іде в розріз з умовою в Ялті. Ґен. Айзенгавер свідомий цього. Многі з біженців грозили, що відберуть собі життя, як їх будуть силувати вертати, а американські вояки, як це сказав один американський офіцир, не думають наражати свого життя, бо силувані ставлять опір, а многі з них мають зброю...

АПЕЛЬ МІЛЕНИ РУДНИЦЬКОЇ.

Мілена Рудницька, передвоєнна голова Союзу Українок в Західній Україні, що перебуває тепер як еміґрантка на німецькій території, що є під аліянтською окупацією, мабуть американською, віднеслася до Міжнародного Червоного Хреста в Женеві з меморіялом у справі траґічного положення українських біженців в Европі.

„ПОДЯРЕМНА РУСЬ".

В Сан Франсиско мав сказати В. Молотов делеґатам від „карпатороссів", що „вже не буде більше підяремних русских". Таке нагадує в москвофільській „Правді" мабуть один з делеґатів „Р. С." (чи не о. Роман Саміло!). Він далі каже, що треба це так розуміти, що в Пряшівщині, Лемківщині, Ярославщині й Холмщині, якщоб вони надалі остали під Польщею, чи там Чехословаччиною, уже гнету не буде, бо про це подбають сильні Совети. Крім того ті краї й так тепер орієнтуються на Совети, а згодом Польща, як тепер виглядає, злучиться з Советським Союзом. Не зважаючи на те українська делеґація, кажеться далі, дораджувала „карпатороссам" далі працювати в тому напрямі, щоби всі „руські" землі були злучені в СССР.

„ВСЕУКРАЇНСЬКА СПАРТАКІЯДА".

Про таку подають совєтські джерела, кажучи, що відбулась у Києві 26. серпня. Пишуть, що на Хрещатик „вийшли стрункі кольони фізкультурників (спортовиків), щоб взяти участь в параді, присвяченій відкритті всеукраїнської спартакіяди". Далі такий опис: „Фасади будинків були прикрашені великими портретами Леніна і Сталіна, портретами керівників партії й уряду, маршалів Радянського Союзу"... всюди червоні прапори".

Ось таке діється в країні Шевченка! Якийсь Бунчук витаючи від уряду „проголосив привіт у честь Сталіна". Згадують теж за „фізкультурників Закарпатської України". Та зі Львова, як виходить, не було нікого.

„БРАТИ".

Під таким наголовком описує в совєтських часописах Б. Полевой „перший лет в Закарпатську Україну" і привіт, який там зладили по селах „першим трьом совєтським офіцирам". Описує, як співали на селі „наші народні пісні" як „Вечірний дзвін", „Катюща" та пісню про отамана Кудеяра, а при кінці „неофіційний гимн закарпатських українців", в якому взивається закарпатських українців „оставити глибокий сон" і „не забувати за своїх братів за хребтом". Описуючи „свято злуки" з Совєтською Україною пише, що між окликами чути було, як російське „ура" сплiталось з українським „хай живе" і з словацьким „на здар". Коли описує мову селян і селянок, то пише так: „Говорили вони прекрасною, звучною і чистою українською мовою, такою, якої тепер не почуєш уже навіть на Полтавщині й якої можна зачерпнути тільки з старинних памятників української літератури".

До цього можна додати: Як Росія держатиме Закарпатську Україну так довго, як держала Полтавщину, то ледви чи буде можна по такому часі відрізнити мову Ужгороду від мови Москви...

КУРСИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

На Саскачеванськім університеті у Канаді отворено денні та вечірні початкові курси української мови і літератури.

ПРЕЗИДЕНТ СТУРБОВАНИЙ ЗРОСТОМ СТРАЙКІВ; ЗААПЕЛЮЄ ДО НАРОДУ

Ті, що стоять близько Білого Дому, ствердждують, що президент Труман дуже занепокоєний вибухами щораз нових страйків. Він мав висказатись, що завжди був приятелем зорґанізованого робітництва, а тепер воно ставить йому такі великі перешкоди в часі переходу краю з воєнної продукції на мирну. Далі кажуть, що президент рішений заапелювати в цій справі до цілого американського загалу і просити його допомоги. Ще тільки не знає, чи ліпше віднестися через радіо, чи через пресу. Президент не має нічого проти Вилйема Ґріна, президента Американської Федерації Праці (АФП), ні проти Филипа Морея, президента Конґресу Промислових Орґанізацій (СІО), а тільки проти тих невідповідальних людей, що викликують страйки там, де немає до цього потреби. Панує така думка, що апель президента буде успішний, бо він тішиться загальною симпатією.

„ПО УКРАЇНСКУ І ПО ПОЛЬСКУ"...

Людвіка Цехановецка, що пише часто в ґазеті „Нови Сьвят" щось з своїх спогадів, згадує і за Київ з часів революції. Пише так: „...думаю завжди про той давний Київ, де так чудово цвила весна, де шумів Дніпро по українськи і по польськи..."

Шевченко той шум розумів дещо інакше, коли співав про „шляхетську кров", що її Дніпро ніс у море!

КОМУНІСТИ І РЕЛІГІЯ.

Сербський Православний Патріярхат вислав до Кентерберського архієпископа меморандум про відношення комуністів в Югославії до Православної Церкви. В меморандумі кажеться, згідно з тим, що передає „Найтінт Сенчюрі", що югославська комуністична партія знищила 700-літню незалежність Сербської Православної Церкви, поділила її на чотири части і кожну з них підчинила Москві. Далі кажеться, що вояки Тіта замордували 35 православних священиків. Меморандум звертається до всіх християнських віроісповідань з проханням стояти солідарно і боронити християнства перед комуністами.

МОЖНАБ ВИРАТУВАТИ СТУДЕНТІВ.

З Женеви пишуть, що під американською та британською окупацією в Німеччині є кілька тисяч українських, університетських студентів. Для якоїсь частини, принаймні для найспосібніших і тих, що кінчать студії, можна би дістати дозвіл на науку в Швайцарії. Але треба, щоби запевнив хтось їхнє утримання. Якби були фонди можна би дістати до Швайцарії теж певну частину українських учених. Та відносини такі, пишуть з Женеви, що могла би тут поратувати хіба українська іміґрація заокеаном.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ В ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ.

Українські вояки, що є в польській армії й перебувають у Лондоні, зорганізували своє окреме товариство, що має на цілі дбати за інтереси всіх українських вояків у тій армії. Товариство зорганізовано в домівці Союзу Українсько-Канадійських Вояків, дня 28. серпня. До заряду ввійшли: М. Бура, голова, Є. Яворський, секретар, а члени: Ю. Сольський і М. Опаренко.

ЗДАЛИ БІЛЬШЕ, ЯК ТРЕБА!

Советські джерела звідомляють, що Буковина, яку ограбили румуни дочиста, підпирає совєтську владу так ревно, що многі села Черновецької області здали державі більше хліба, як пляновано...

ІВАН ЛЕ.

Це прізвище, як подають совєтські джерела, „популярного українського письменника" в Совєтській Україні. В серпні святкували 50-ліття його народження. З його книжок згадують такі: „Роман Міжгіря", „Україна", „Історія радості".

ТІТО ВИЩЕ БОГА!

Діонізій, епископ Сербської Православної Дієцезії в Злучених Державах і Канаді, вислав до Ради Закордонних Міністрів Справ Заграничних у Лондоні меморіял про теперішні відносини в Югославії, написаний на підставі інформацій, одержаних з Швайцарії. В ньому говориться як російські вояки і партизани переводять в Югославії „чистку", як відбувається примусове переселення, конфіската майна, та як нарід втікає до Італії. А далі, як у школах вчать „молитися до Тіта" та як кажеться дітям, що це їм Тіто помагає, а не Бог! Меморандум просить Аліянтів установити комісію для провірення відносин у Югославії, зокрема в Сербській Православній Церкві, та привернути їй давні права.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Найновіші дані про українських збігців

З Женеви звідомляють:

Число українських біженців, що опинились на німецькій території під британською і американською окупацією значно тепер зменшилось. Нараховують їх тепер на якого пів міліона. Решта вернула.

Найбільше збігців є тепер у південній Німеччині, зокрема в Баварії, а то в Мюнхені й Авгсбургу. В Австрії живе до 20,000 українських збігців, головно в Форальбергу, Інсбруку. В Ляндек є великий табор.

Тепер прибувають українці-робітники з сіл і заводів, де досі працювали, та де тепер втратили працю через застій у промислі й поворот многих німців з війська, чи прибуття тих німців, що їх викидають з Польщі чи Чехії.

Більшість українців живе в таборах, що є під опікою УНРРА. Та організація їх харчує, а часом навіть допомагає одежею. В тих таборах живуть різні національности.

Правне становище українських скитальців і далі не ясне. Не змушують вертати давних еміґрантів, власників нансенівських пашпортів і тих, що жили на захід від Лінії Курзона. Українців зо східних областей України змушують вертати, а з тими, що жили в давній Польщі, на схід від Лінії Курзона, буває всіляко. Це залежить часто від рішення місцевих військових командантів. Найбільш ліберально поводяться в британській зоні. В американській зоні є небеспека там, де в команді є такі офіцири, що глядять на українців як на „росіян" і тільки як на „советських піддани́х", звідки вони не походилиб. Знов у французькій зоні є небеспека там, де в окруженню команди находяться старі російські еміґранти, що взагалі ставляться неприхильно до українства. Очевидно є далі наїзди різних комісій на табори і провірки, бо Совети далі натискають на примусовий поворот.

Ватикан іменував о. Миколу Вояківського Апостольським Адміністратором для українських збігців в Німеччині та Австрії, що є під окупацією західних Аліянтів. Його осідок: Мюнхен, Баварія.

Поступає вперед розбудова української греко - католицької церковної орґанізаційної сітки, як теж і душпастирської опіки. Іде підготовка до заснования українського греко-кат. Духовного Семинара.

Під опікою церкви діють допомогові братства. Вони є властиво одинокими українськими леґальними орґанізаціями. Під опікою церкви є можливість отвирати школи і видавати книжки. На іншого роду орґанізацію української еміґрації нема дозволу. Спершу такі орґанізації повстали, але Совети зараз зголосили до них право, кажучи, що це орґанізації советських горожан. Як ті орґанізації тому заперечили, советські представники заявили американській владі, що це „гітлерівські орґанізації". Це й причини, чому нема інших українських орґанізацій крім церковних. Отже існують церковні братства, а в таборах таборові орґанізації для внутрішних справ.

Братство св. Андрея, що є в Інсбруку, вислало делеґацію з меморіялом до Риму. Делеґація була принята Папою, що передав благословенство для українських збігців, а теж і уділив деякої матеріяльної помочі, заявляючи, що знає долю українського народу.

На терені Німеччини і Австрії заіснували вже теж і українські біженецькі школи: дошкілля, народні школи, ґімназії. В орґанізації шкільництва помагає і те, що є там велике число українських професорів та учених.

У серпні був у головній кватирі Американського Мілітарного Управління Василь Мудрий як представник української еміґрації. Йому дано вияснення, яке є правне становище цеї еміґрації. В. Мудрий являється тепер там якби ре́чником українських інтересів. Те, що він почув в Франкфурті над Меном, себто в А. М. Управлінню, можна зясувати в такий спосіб, що доконче є потрібна дальша акція американських та канадійських українців для оборони українських біженців перед евентуальністю примусової висилки до Советів.

Українські вчені, що бажалиб продовжати наукові праці на українському полі, а находяться на еміґрації під західними Аліянтами, знайшлися в дуже скрутному положенню. Там немає ніґде українських бібліотек, а вони втекли без нічого, ратуючи тільки життя. Те, що залишилось з українських бібліотек і музеїв, а було поза Советами, зістало заграбане відразу, як тільки появилась советська влада. Решта остала на територіях, що є безпосередно під советською владою, або посередно під їх контролею.

Ось це є та проблема, що тепер гризе українських учених на еміґрації більше ніж те, що буде з ними завтра. Бож покидали рідний край не на те, щоб спасати життя, а щоб працювати для України. Та так є, що навіть у тих складних обставинах вони підготовляють на европейській еміґрації нові, цінні праці про Україну, зокрема про те, що треба розуміти під українським світоглядом та українською духовістю. Іде праця в тому напрямі, щоби зорґанізувати українських учених в наукове товариство, в щось таке, як було Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Теж думають, як відновити на еміґрації, в Европі чи деінде, Український Вільний Університет, що був у Празі, чи Господарську Академію, що була в Подебрадах.

АСУР.

Це є скорочена назва Швайцарського Товариства для допомоги втікачам українського походження. Створено його згідно з артикулом 60 та іншими дотичними приписами швайцарського цивільного кодексу. Осідок товариства: Женева. Метою АСУР-а є допомогати морально, матеріяльно і юридично втікачам і еміґрантам українського походження, які перебувають у Швайцарії, чи може поза нею, займатися їх тимчасовим чи остаточним урядженням, їх еміґруванням чи поворотом додому а також давати їм кожну іншу можливу допомогу і підтримання. Товариство є виключно гуманітарною установою, позбавленою кожної політики. АСУР провадить свою чинність, співпрацюючи з гуманітарними швайцарськими орґанізаціями, чужинецькими та інтернаціональними. Матеріяльні засоби АСУР-а складаються з членських вкладок, дарунків, субвенцій і т. п.

Отся нова допомогова орґанізація важна ще й з цього боку, що вона дає можливости допомогової чинности в користь утікачів українського походження через звязки з Інтернаціональним Комітетом Червоного Хреста.

Адреса АСУР-а така: ASUR (L'Association Suisse d'Aide aux Refugies d'origine ukrainienne) 4. rue Chs Bonnet. Geneve. Suisse.

ЛЬВІВСЬКА ОПЕРА.

Про таку пише якийсь Л. Серпілін. Каже, що львівську оперу зорґанізував Володимир Мандзій, що передше працював у Києві, та що хори добрі, а оркестра тоді, як нею дириґує Микола Колесса, якого талант хвалить теж як і згадує „Травіяту", „Царську наречену" Римського-Корсакова, в якій співають молоді артистки А. Д. Ронська і Лариса Рудченко, а далі Жубр, та Єнджевска, що співають теж ролю Віолети в „Травіяті". Інші ролі виконують молоді люди, що щойно започаткували оперові карієри, а деякі ще студенти. Між ними такі: Крупник, Шептицький, Янковський. Операми „Наймичка" Вериківського, „Запорожець за Дунаєм" Гулака-Артемовського та балетом Деліба „Копелія" дириґує молодий дириґент Вощак.